

Zpráva o stavu veřejné správy

LEDEN — PROSINEC 2023

Ve zkratce

Nejvýznamnější událostí v uplynulém roce bylo předložení návrhu zákona o lobbování, který je po připomínkovém řízení projednáván na vládě¹, stejně jako ustanovení centrálního místa pro digitalizaci státní správy: Digitální informační agentury. K pokračování rychlé digitalizace a odbourání problému rezortismu však bude důležitá silná politická podpora. Experti se shodují, že nadále přetrvává politický vliv na zatím jen formálně apolitickou správu státu. To je zcela v rozporu s původním posláním služebního zákona a jeho podobou ve vyspělých zemích, což je zpětně spjaté se špatnou hierarchií a postavením státní správy. Jde o začarovaný kruh a bude důležité, aby byla přijata novela služebního zákona, která ustanoví silné centrální řízení státní správy pod Úřadem vlády. Pouze silná, nezávislá a centrálně řízená státní správa může disponovat možnostmi implementovat postupné reformy, překonávat dosud silně zakořeněný

rezortismus a odbourávat politický vliv. Klíčové bude dle expertů formulovat profesní politiku státu a zamezit odchodům zkušených úředníků, a to jak manažerů, tak i specialistů. Experti ve zprávě dále upozorňují na chybějící strategickou koncepci a směřování státu, které by překonávalo horizont jednoho volebního období, stejně jako chybějící veřejný diskurs mezi vládou a ostatními aktéry. Důležité podle expertů bude také navrátit důvěru ve veřejnou správu, která je pod průměrem OECD.

experti a expertky: **doc. Ing. Marie Bohatá, CSc.**; **Ing. Pavel Bratinka**; **Ing. Edvard Outrata, CSc.**; **prof. PhDr. Martin Potůček, CSc., MSc.**; **JUDr. Ivan Příkryl**; **JUDr. Marie Sciskalová, Ph.D.**

koordinátor pracovní skupiny: **Ondřej Hynek, M.A.**

1. V době zveřejnění Zprávy byl již návrh zákona o lobbování schválen Vládou.

Hlavní zjištění

Státu chybí personální politika

HROZBA!

Kvůli chybějící profesní perspektivě bude pokračovat odliv odborníků a specialistů z veřejné správy. Zaměstnanci ve státní službě mají oproti svým kolegům v soukromém sektoru možnosti kariérního růstu velmi omezené. Odborníci a specialisté v mnoha případech přechází do soukromé sféry a zaměstnání ve státní správě jim slouží jen jako odrazový můstek pro získání zkušeností. Aby byla státní správa schopná konkurovat zaměstnáním v soukromém sektoru, je třeba pro úředníky vytvořit předvídatelnou perspektivu odborného kariérního růstu. Přiblížit kvalitu české státní služby zemím jako je Velká Británie je sice běh na dlouhou trať, ale zajištění odborné pracovní síly může být dobrým prvním krokem.

Spolupráce mezi státní správou a samosprávou zadrhává

HROZBA!

Vzájemná spolupráce státní správy na úrovni krajů, samospráv a obcí pokulhává. Chybějící koordinovaná spolupráce má negativní vliv na financování a dostupnost veřejných služeb. Je nutné posílit komunikaci a spolupráci mezi Asociací krajů ČR, Svazem měst a obcí ČR a vládou. Neřešení tohoto problému může vést ke zhoršování služeb, což v některých krajích a městech, které jsou již teď strukturálně znevýhodněné, může být kritické.

Je potřeba přispět k posílení étosu státní správy

Ačkoliv je česká státní správa co do počtu zaměstnanců menší, než je průměr v zemích OECD, převažuje spíše negativní vnímání státního aparátu veřejností. Proto je nezbytné vybudovat silnou státní správu s dlouhodobou a strategickou perspektivou, která bude schopná efektivně plnit své strategické cíle. Aby toho byla schopna, je potřeba dosáhnout vzniku nového étosu státní správy tak, aby si společnost úředníků a jejich práce vážila. Zavedení a posílení étosu státní správy přispěje k vytvoření pozitivního pracovního prostředí pro úředníky a podpoří kulturu, ve které je práce pro společnost vnímána jako privilegium a zároveň zodpovědnost.

Politizace státní správy trvá

HROZBA!

Přes pokusy eliminovat politizaci státní správy jsme neustále svědky tohoto jevu. Politici se snaží obcházet zákon reorganizací či systemizací úřednických míst bez jasné strategické vize a tím se ruší i místa, která by rušena být neměla a s nimi spojení lidé. Často dochází k systemizaci proto, aby byla zrušena místa úředníkům, kteří nejsou v oblibě politiků. Řešením je silná a centrálně řízená státní správa, která bude apolitická.

Pozitivní trendy

- Podařilo se legislativně posunout zákon o lobbování s výhledem na brzké přijetí.
- Od roku 2023 funguje nadresortní instituce pro digitalizaci veřejné správy: Digitální Informační Agentura.
- Státní správa postupně digitalizuje části své agendy (eDoklady atd.).
- Návrh novely služebního zákona může přinést pozitivní změny.
- Účinnosti nabyl nový etický kodex.

Negativní trendy

- Nedaří se prolomit přetrvávající rezortismus a politizaci státní správy.
- Důvěra občanů ve veřejnou správu je výrazně pod průměrem OECD.
- Přetrvává nedostatečná koordinace, omezená kapacita i dovednosti, nedostatečné strategické a politické směřování.
- Rozhodování není dostatečně podložené daty a znalostmi.
- Neexistuje personální politika státu.
- Vlastnická politika státu není prosazována.
- Neexistuje sdílená vize participace občanů a institucionálních aktérů na přípravě a realizaci politických a správních rozhodnutí ani na jejich následné realizaci.

Doporučení expertů pro další období

1. Hierarchicky zakotvit státní správu pod Úřadem vlády a tím posílit centrální řízení státní správy se silnou politickou podporou.
2. Formulovat strategické směřování státu a státní správy, které přesahuje jedno volební období.
3. Přijmout personální politiku státu a zejména zavést specializace uvnitř státní správy – vzdělávání a trénink v oblasti etiky a integrity, a to i pro vysoké úředníky, aby byla naplňována Koncepce klientsky orientované veřejné správy do roku 2030.
4. Vytvořit a implementovat perspektivu kariérního růstu (kariérní linku) pro úředníky, aby byla státní správa schopná konkurovat zaměstnáním v soukromém sektoru a zamezila odlivu odborníků a specialistů.
5. Přijmout opatření k řešení problému tzv. otáčivých dveří, tak jako ve vyspělých zemích, kde se tento problém řeší stanovením období po odchodu ze státní služby (politiky), v němž dotyčný nemůže využívat své know-how a kontakty ve prospěch soukromého sektoru (povětšinou 2 roky).
6. Zajistit užší a silnější koordinaci a spolupráci mezi centrální státní správou a samosprávou.

„Přijetí nového, aspiračního etického kodexu je určitě správným krokem. Jeho efektivní implementaci by mělo podporovat zavedení odpovídajícího etického vzdělávání a etický leadership uplatňovaný vedoucími pracovníky.“

— Marie Bohatá

„Je třeba zahájit práce na koncipování a přípravě realizace regionální politiky zaměřené na účinnou podporu rozvoje strukturálně znevýhodněných krajů.“

— Martin Potůček